

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:			
Egész évre	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	4
Negyedévre	—	—	2
— Hirdetések díjszabás szerint. —			

A profétikus jövendölések teljesedésük derekán felakadtak. Várakozó bizonytalanságban és kétséges állapotban maradt a legnagyobb Király után epedő emberiség, mert az, aki azt mondotta maga felől: Ő az eljövendő „Lehajta fejét és kiadá lelkét.”

Az új-szövetség fenséges parancsai és törvényei, — Istenről, felebarátunkról és önmagunkról — a legsúlyosabb bizonyítéknak még be nem teljesülése miatt az örök érvény és élet, a nevetséges érvénytelenség és megsemmisülés között lebegtek, mert azoknak hozója, a harmadnapra felépítendő templom átadófött szentéllyel életlen romokban hevert.

A megalkotott és a tizenkettőnek megadott isteni és lelki hatalmak valódisága és igazi volta, hiabavalósága és semmis volta emésztette a felkavart lelkek nyugalmát, mert Az, aki azokat megterem-

tette és övéinek átadta, másokat megszabadított, önmagát nem szabadítja meg a haláltól. Mehalt.

Az új-szövetség tökéletesítése pillanatra megszakadt, várakozó helyzetéből már készült visszaesni a ceremóniák tömkelegébe. Kihűlt a Mester, művének helyesége a feltámadás bizonyítékát követelte.

A Názáretinek isteni és emberi vagy csupán csak emberi voltának különös bizonyítása még hátra volt, mert éppen úgy remegett a fájdalomtól, érezte azokat, épen úgy halt meg terhük alatt, mint egy közönséges ember. Nagy dolgot várt Izrael s benne az egész világ az éktelenül eltorzított és kivégzett tehetetlen haláltól: feltámadást.

A legdicsebb győzelem és a legszénytelenesebb veszteség, a legnagyobb igazság és a legrútább csalás változó reményben remegett vagy ujjongott a zsidó esőselék. Minden a lepecsételt és katonától őrzött sír megnyílásától függött.

Egyszóval: A megváltás megtörtént igazságának pecsétje Krisztus feltámadása lehetett.

Enélkül egy hatalmas csalódással keserűbb lett volna a vajúdo, nyomorgó és tévelygő emberi szív tapasztalata. Elbukott volna mindaz, mi válságban vala az isteni test életteleniségének tartama alatt. Ujra az első emberpár megátkozásának szálamas percebe zökkentünk volna vissza.

Ezek után nagy volt a kétséges és habozó várakozás, mert nem volt vér az arimathiai József sírjában nyugvó holttestben. Kifolyt az ostortépte, tövis szúrta, szegekfurta sebekben. Nem volt erő az erősségek Istenében. Dorongokkal addig verték, lábukkal addig rugdosták, ökleikkel addig ütlegelték a lelketlen hóhérok, míg a csonthoz tapadó izmok vagy felszakadoztak, vagy elszakadtak. Nem volt idegzet benne, mert a nagy izgalomnak kiültek belőle. Nem dobogott a legnemesebb szív. A halottvizsgáló katoná meg kihülése után is lányszájával átszúrta.

Ő valóban halott volt.

„Uram! megemlékeztünk, hogy ama esábitó még életében mondotta: Harmadnap mulva feltámadok,” mondák Pilátusnak a zsidók, ki felhatalmazá őket, hogy

TÁRCA.

A kereszthalál.

(Vége.)

Vessünk végül egy pillantást arra a mindenesetre feltűnő tényre, hogy a klasszikus ókornak reánk maradt pogány iratai Üdvözítőnknek életéről és kereszthaláláról vagy egyáltalán hallgatnak, vagy pedig — mint pl. Tacitus — aforisztikus, felületes, emellett téves és teljesen elfogult álláspontból beszélnek. Tacitus egyszerűen annyit ír Jézusról, hogy Pontius Pilátus alatt keresztre feszítették s hogy a kereszténység habóna, baj s hogy Judaeból már Rómába is behatolt.¹⁾

Eusebius nagyon helyesen és találon jegyzi meg a pogány ó-kor historikusairól, hogy ők történelmi műveikben csupán háborúkban kivívott győzelmeket, ellenségektől elszedett hadijelvényeket, hadvezérek dicső tetteit, katonáknak vitéz viselkedését, kik mindnyájan gyermekeikért, hazájukért s az istenekért folyt küzdelmekben

vérrel és gyilkolással szereztek maguknak érdemeket, örökítik meg.¹⁾

Magától értődik tehát, hogy Rómának állandó háborúi közt — hiszen a Janus temploma Róma alapításától (753. Kr. e.) egészen Krisztus Urunk születéséig össze-vissza negyszer volt bezárva — egy embernek élete és halála vajmi kevés figyelmet kelthetett. Számtalan öldöklő csaták s a polgárháborúknak borzadályt keltő proscriptiói ezer meg ezer áldozatot kívántak úgyannyira, hogy az egyes embernek élete teljesen érték nélküli volt. Sulla egy ízben a Marius hadifoglyai közül 6000 katonát záratott be a ciruszba s mérszárólatott le egytől egyig; ő maga pedig ezalatt Bellona szomszédos templomában stoikus nyugodtsággal tanácsulést tartott. S midőn a haldokló katonák halálkiáltása és hörgése a temploma is behallatszott s a senatorok rémulve szökdöstek fel ülőhelyükről, Sulla arra figyelmeztette őket, hogy figyeljenek az ő beszédjére s ne törődjenek semmi egyébvel; különben is — folytatá Sulla — az ő parancsára csak néhány hitvány embert fenyítenek meg.²⁾ Mariusnak teljes leveretése után Sulla nem igen ért rá, hogy minden egyes ellenfele ügyében külön törvénykezési eljárást indítson; 12000 hadifoglyot és polgárt egy helyre hajtattott össze s kasza-

boltattott le irtalom nélkül: egyetlen egy ember, ki neki hajdan jó barátja vala, kapott tőle kegyelmet.¹⁾

Hogy Sulla Athenaeben, ennek bevétele után, hány embert végeztetett ki, Plutarchos állítása szerint, még hozzávetőleg sem lehetett kiszámítani, hiszen abban az időben a lemészároltak számát az öldöklés termékek vagy helyének nagysága, tőrfogata s a vérnek mennyisége szerint állapították meg. Eltekintve az Athenae egyes városrészeiben leöldösöttektől, a piacon (agora) lemészárolt áldozatok vére valósággal elárasztá a keramaios tér két kisebb piacát; sőt — mások szerint — a vér ezen két piacot összekötő kettős kapun (dipylon) át egészen a külvárosig hömpölygött.²⁾

Claudius császár alatt a nyilvános tereken oly sok embert végeztek ki, hogy Augustus császárnak — a róla elnevezett fórumon álló szobrárt onnan elvitték, „hogy ennyi vért ne lásdon.”³⁾ Ugyancsak a császár, kinek egyébiránt személyes gyávaóságáról egész Rómában szerteszét beszéltek, oly nagy örömet lelte a cirkusztól, hogy a délutáni szünetek alatt, midőn a néző közönség ebédelni hazament, ő maga embereket dobott a vadállatok elé s vad gyönyörrel nézte ezek vonaglását és

1) „Auctor nominis — Christianorum — Christus Tiberio imperitante per procuratorem Pontium Pilatum supplicio adfectus erat; repressaque in praesens superstitione rursus erumpebat, non modo per Judaeam, originem eius mali, sed per urbem etiam, quo cuncta undique atrocitas aut pudenda confluent celebranturque.” Tacit. Annal. XV. 44.

1) Euseb. Hist. Eccl. V. 1.

2) Plutarch. Sulla 30.

1) U. ő u. o. 32.

2) U. ő u. o. 14.

3) Dio Cassius 60. 13.

a sirt úgy örizzék, amint éppen a legjobb tudják. Ezek pedig „... megerősíték azt örökkel, megpecsételték a követ, mely elzárta a sír bejáratát.” Mig élt, nem volt nyugta, halála után még sírjának sem akartak azt engedni.

Megakarták akadályozni feltámadását.

Ember állott Istennel szemben. Az előbbi kudarcot vallott. A megrettent örök hazugságokkal, az irástudók és farizeusok vesztegetéseik és kiadott tiltó parancsaik által világra szólólag hirdetik, hogy az átdőfött szív dobogni, az elroncsolt izmok és idegek működni kezdettek.

A szent asszonyok szava, az eddig gyáva apostolok bátorsága és több ezer szavahihető ember szemtanúsága kétségen felül helyezik, hogy az előbb vértelen testben újra vér csörgedez.

A sír erős fedezete, éber őrizete és lepecsételése, ennek következtében minden csalásnak kizárása a legkézzelfoghatóbban bizonyítják, hogy önmagától épült fel romjaiból a legázolt templom.

A kétséges állapotban levő világ lelkeiben a válság a jövődőlés legszembetűnőbb teljesülése folytán a legélesebb bizonyíték alapján eldőlt.

„Bizzatok bennem. Én meggyőztem a világot.” Valóban meggyőzte. Győzelme folytonos és örökös, de ennek megfelelőleg küzdelme is, mert az irástudók és farizeusok makacsok és megátalkodottak, mindig vannak gyenge lelkű Pilátusok, csöcselék mindenkor kapható.

Küzd velünk, általunk és bennünk, mi általa, vele és benne, — bár most is har-

colunk, jövőre is harcolnunk kell, — meggyőztük a világot, mert Ő valóban meghalt vala és valóban feltámadott.

Pál Dénes.

Az apostoli Protonotáriusok.

(Folytatás.)

5.

Mivel tehát a számfőötti és a rangszerinti apostoli Protonotáriusok jogi állását a fentebbiekben ismertettük: most áttérünk kiváltságaik összefoglaló ismertetésére, mivel ezek majdnem teljesen azonosak. A sorrendet úgy állapítjuk meg, hogy először a rangbeli előjogokról, vagyis a praeferentiális tekintetéről, azután pedig a ruházódásukról írunk.

A pápai breve alapján kinevezett és bekebelezett számfőötti és rangszerű (Supranumeralis et ad instar) Protonotáriusok tehát:

a) a Pápnak valóságos házi prelatusai és udvari méltóság viselői:

b) a pápai szertartásoknál (in capella papali) ha nincs jeien elég valóságos Protonotárius, ezek ténykedésük ok végzik: helyük a bíbornokok és a trónálló püspökök után van, de megelőzik azon püspököket, akik nem trónállók;

c) úgy Rómában, mint azon kívül minden fő- és társasegyházban, a püspököket kivéve, megelőznek minden más méltóságviselőt. De ha együttáll tagjai az illető káptalannak és ennek sorában jelennek meg, kötelesek azt a helyet elfoglalni, mely őket a káptalanban illeti.

d) joguk van arra, hogy házi kápolnát rendezhessenek be s abban maguk is misézhesse- nek, más pap által is szent misét végeztethesse- nek; de ez az ő házi kápolnájuk alá van vetve a megyés püspök felügyeletének;

e) joguk van arra, hogy pecsétet és címet használhassanak az u. n. Pileus pontificialis, vagyis a Galerius feltüntetéseivel és hat kalapcsokkoral; de sem pecsétjükön, sem címerükön infulat és pástortbotot feltüntetniök nem szabad.

míg a felig megpergelődött, melyette vagy elhalványult pergamenekről leolvasták és lemásolták az eredeti szöveget, mely a mai tudományak és haladásnak alapját képezi.

Záradekél még csak néhány szót.

Alkottak a földön — mondja Bougaud¹⁾ — esodás műveket. Egyiptomban a Pharaók a híres piramisokat emelték, melyek negyven század óta kaecagják a homokot s az embert. Rómában a Caesarok a roppant, a megdönthetetlen Colosseumot építék. Közelebb, Európa központjában tekintek körül. Látok munkásokat, akik dolgoznak, márványokat, melyeket esiszolnak, szobrokat, melyeket faragnak, milliókat, melyeket kidobnak. Vajjon e nép, a francia, a világ legszellemesebb népe, minő emléket fog állítani? Nézzétek, ugyan nézzétek: ott az ő dalszínháza, az ő operája!

Hanem a földnek egy másik pontján, Egyiptom, Italia és Franciaország között, Isten szállt alá a földre s látni akarván: „telik-e töle annyi, mint az embertől, emléket épített ő is. És ez emlék egy bitófa volt.

Én pedig azt állítom, hogy e bitófa, e kereszt, a remek remeke, a legfőbb, legmesteribb, legdicsőbb, az emberiségre leghasznosabb, legszükségesebb mű, mely valaha csak létezett.

És csakugyan, attól a szent pillanattól, a mikor a Kálvária keresztjének kisugárzó ereje széthasította az ó-szövetség templomának elv-

A magánéletben és a reprezentációknál való ruházódást és a liturgikus cselekményeknél a főpapi jelvények használatát illetőleg a következő kiváltságai vannak s a következő korlátozásoknak vannak alárendelve:

f) a pápai kúriában, díszszolgálatban azon kívül díszben való megjelenésnél viselik a Cappa Magnát. Ennek azonban violaszínű gyapjú szövetből valónak kell lennie; uszálya ki nem bontható, vagyis a bal kézcsuklóra felkötve ők maguk viselik; gallérja télen hermelinből való, nyáron rubinvörös selyemből. Mantellettát, amely szintén violaszínű gyapjúszövetből való, viselhetnek, mikor pontifikális misét végezni bevonulnak a templomba (mert ilyenkor a Cappát soha sem viselhetik.) A káptalani székben a Mantellettát csak akkor viselhetik, ha erre az egész káptalannak, mint számfőötti protonotárius testületnek külön is van kiváltsága. Egyes protonotárius kanonokok a káptalani székben a Mantellettát soha sem viselhetik, hanem csak az illető káptalant megillető karpalást. De viselhetik a káptalani székben is díszruha gyanánt a karpalást és a rachettum alatt a violaszínű talárt. Ez szintén gyapjúszövetből való legyen és sohasem lehet selyemszövetű. Gombjai, gombháza, szegő-zsinórai, béllése rubinvörös selyemből valók, úgyszintén újjainak tenyérnyi széles süjtásai. Az öv mindig violaszínű; ilyen a gallér, a harisnyák és a kalapzsinór is. A feldisz, fekete talár rubinvörös gombok és gombházakkal, violaszínű palást, öv, gallér, keztyű és harisnyákkal. — A teljesen köznapi viselet pedig fekete talár, violaszínű gallérral és ugyanilyen övvel.

A biretum feltétlenül mindig fekete, rubinvörös rojtjal.

A főpapi jelvények közül csak ezek illetik meg őket: teljesen sima, himzés nélküli való saruk és keztyűk; dalmatica és tunica, teljesen sima fehérselyem szövetből való mitra, vörös bélléssel; ülés a faldistoriumnál két diakonussal és a szokásos segédlettel; sem a pastorale, sem a gremiale, sem a Canon, sem a bugia meg-

lasztó kárpitját, vakka tette a világító napot, megremegtetve a földet ájulásba ejtette az egész természetet, életre ébresztette a halottakat és előhalottakká változtatta az eleveneket, — amaz időkig, a mikor Krisztus Urunk jövődőlése szerint: „föltünk az ember fiának jele — a kereszt — az égen²⁾”, a végső ítélet szörnnyű napjáig: a kereszt az isteni igazság és irgalom világhódító fegyvere volt és lesz.

A kereszt teljesen átalakította a földnek a színét, átalakította a szíveket, a lelkeket, lassankint kereszténnyé, művelté tette a társadalmat, a nemzeteket.

Magyar hazánkban is kilencszáz esztendő óta gyakorolja Krisztus keresztje üdvözítő hivatását. A király Krisztus keresztjére esküszik hűséget nemzetének; kilencszázados királyságát és koronáját kereszt ékesíti és védelmezi, föntartja és ezeréves nagyságra növeli ez országot és nemzetet, e földet és népet és ennek királyához szító hűségét és érzéseit is. A bírói és hitvesi eskü erejét a keresztből meríti s a családok életét a kereszt áldása szenteli meg.

És mikor jobb napokban: dicsőség és hatalom közt könnyen feledi a nemzetet az Istent és törvényeit, országos csapással sújtja Isten e földet; és ime, alig érinti meg a nemzetnek vig örömeiben födetlen vállait a kereszt súlya, — magába tér és Istenhez száll az egész nemzet imádkozó gondolata.

A szent keresztnek nemzetünkre kilencszáz esztendő alatt kiáradt áldásait köszönjük meg;

1) U. ö. u. o. — Sueton. Claudius 34.

2) Dio Cassius u. o.

1) Bougaud, Kereszténység és korunk, III. 422.

1) Máté 24. 30.

nem illeti őket. — Főpapi áldást csak abban az alakban oszthatnak, amint már említve volt. Requiemet infuzál csak külön püspöki engedély alapján végezhetnek. Mellkeresztet violaszínű selyemzsinóron s gyűrűt egyetlen ékkövel csak pontifikálás alkalmával használhatnak, — máskor soha.

Mivel ki van mondva, hogy ezen kiváltságokat bővíteni nem szabad, de a püspök, ha jónak látja, szigoríthatja: ennél fogva itt minálunk az a statutum, hogy a pápai házi prelátusoknak és tehát a Protonotáriusoknak is, mert ezek is házi prelátusok meg van engedve:

a) hogy ha nem apátok vagy prépostok is, a főpapi jelvényeket használhassák abban a terjedelemben és minden külön meghatalmazás nélkül is, amelyben nálunk a megtört szokás szerint, a király által kinevezett címzetes apátok és prépostok használhatják;

b) hogy a mikor főpapi misét végeznek, vagy díszben vonulnak fel, — ha a püspök nincs jelen, — violaszínű talárt ölthessenek föl. A Cappa és a Mantelletta viselését a püspök római kurialis viselteknek tekintti és elvárja, hogy ettől az egyházmegyében tartózkodjanak. Ezen korlátozás fejében kapták az a) pont alatti engedményeket.

c) mindig viselhetik a prelátusi feldísz (fekete talár vörös, azaz ibolyaszín sűjtással) és reprezentációknál a teljesen violaszínű selyempalliumot, keztyűket, harisnyákat.

A protonotáriusok legszerényebb kategóriája a merőben címzeteseké. Ezek fekete mantelletát viselhetnek csak és fekete selyem övet. Nálunk Magyarországon ilyen soha sem volt. Fekete mantelletát is csak a pannonhalmi főpápat visel, meg a zirci apát. A fekete selyem öv pedig itt annyira nem privilégium, hogy az utolsó száraz káplán is a föld alá süllyedne szegényében, ha nem volna neki.

Hanem azért van ám nekik mégis extra reverenciájuk: az u. n. vestitus praelatius. Vagyis: fekete selyem övet viselnek ugyan (még pedig a Pápa előtt is), de amolyan galléros és

hasított újjú címádán, mint a dignitáriusok. A templomban pedig karinget öltenek és erre fekete mantelletát.

Azt tartom, komoly és tudós papnak megfélelőbb díszruha, mint holmi szivárványos tarkaság.

De a miben a címzetes, a rangszerű, a számefteli és a valóságos Protonotárius stimol (!) ez az, hogy valamennyi hitelesen vehet fel vallomásokat és adatokat a szeűttéavatás kérdéseiben. Ez az az egyetlen közös vonás, a melyben mind a négy kategória hasonlít az őstypushoz: ahhoz a hét regionárius jegyzőhöz, akiket Római Szent Kelemen pápa azzal bízott meg, hogy hitelesen feljegyezzék a szent vértanúk életrajzi adatait.

És ha majd akad ebben az erdélyi egyházmegyében egy tudós és szorgalmas pap, aki megírja azt a sok szenvedést, azt a tenger-mártíriumot, amit Erdélyi katolikus hívei elszenvedtek a török invázió, a reformáció századai alatt s aki hitelesen megírja majd az erdélyi Trinitárius Rend történetét, mely véres apostoli verekedések küzdőit és munkált a pogány rabságba jutott hitsorsosok kiszabadításáért, — az méltó lesz a protonotáriusi hermelines díszruhára s ennél is többre: a mennyei praecedentiára!

(Folyt. köv.)

(—rst.—)

Koronagyűlés.

A barcaság-dékánási s sepsi-miklósvári esperesi papságnak 1905. április 17-én tartott tavaszi koronagyűlését Fejér Manó esperes következő beszéddel nyitotta meg.

Hivatás-szeretet, hivatás-hűség, kollégiális szolidaritás: e hármas papi erény, melyet nem lehet elég sokszor hangoztatni, s melyre — ha valaha — úgy kiválóan szükségünk van napjainkban, — midőn „megnehezült az idők járása felettünk.”

Sokan a laikusok között az hiszik, hogy a mi pályánk a kényelem és a nyugalom pályája,

pelte a mult héten az egész keresztény világ. A templomokban sötét gyász uralkodott, a keresztet gyászleppel voltak bevonva, a harangok ércnyelve elnémult, ámde ma újra felhangzik az Alleluja, az örömenek, mely hirdeti szerte a nagy világban, hol csak keresztény hívő van, hol az igazság győzedelmeskedett a jogtalanságon, az erény a bűn felett, hogy az istepi Mester, ki bűneinkért annyit szenvedett, halottaiból dicsőségesen feltámadott.

Hangzik ma az Alleluja mindenfelé: a hívők ezernyi serege keresi fel a templomokat, ki megszokásból, ki pedig áhitatból. Egy-két napra elesendül minden, megszűnik a torzalkodás, irigység, rágalom, megszólás, mely ma mindenfelé divatját járja, amely annyi tisztességes egyént bélyegez meg, s annyi tisztességes családnak boldogságát dúlja fel.

Minden megszűnik, de csak rövid időre, egy-két napra. Pedig az édes Údvözítő azért jött a földre, hogy a békeséget, a szeretetet hirdesse, amely mindenkit egyesít, összekapcsol, boldogít nemcsak ezen a földön, hanem a túlvilágon is. Ezt hirdette, ezt tanította, ezt pecsételte meg halálával és dicsőséges feltámadásával.

Ámde az emberiség, melyet az érdekhajhászat vezet, nem tudja, vagy nem akarja megérteni az Údvözítő magasztos tanítását, melyeket ha nem is közvetlenül, de közvetve egyháza által ma is hirdet, amelyen saját szavai szerint a pokol kapui sem fognak rájönni.

Eltelnek a szent ünnepek s a színjáték megint újra kezdődik. A jogtalanság folytatja

holot az — amint mi tudjuk és tapasztaljuk, — a lankadatlan kitartó munkának, önképzésnek, önrulomnak, önmegtagadásnak, a türelemnek és szelidségnek iskolája.

Ide tehát hivatás-szeretet kell!

I. Napoleon gárdája Vaterlonál azt hangoztatta, hogy „a gárda meghal, de nem adja meg magát.” Ezerszer több okunk és jogcímünk van nekünk ezt hangoztatni Krisztus szent egyháza érdekében, mert mi az Úr Jézus gárdistái vagyunk!

Nekünk tehát szükségünk van hivatáshűségre!

Csak egy részlet-dolgot említek!

Látjuk, hogy mekkora hajszá indult meg ellenük, hogy egyháznak befolyását iskoláinkra gyengítsék, vagy teljesen megszüntessék!

S mit diktál itt nekünk a mi hivatáshűségünk?!

Ha illetők ezt roszakarathól teszik, az ilyenek ellen hiába küzdenénk, mert a német költő szerint: ezek ellen az isterek is hiába viaskodnak; de ha tájékozatlanságból cselekszik, ezeket jobb meggyőződésre hozhatjuk; ha iskoláinkat lelkiismeretesen gondolozz, s kezeljük s hitvallásos iskoláink megtartása mellett küzdünk!

Mert ne mondja senki, hogy ne féljünk az iskolák államosításától, hisz felekezet nélküli iskolákban is a vallásoktatásról minden felekezet maga gondoskodik!

Igen ám! csakhogy a vallásoktatás még nem vallásos nevelés, s ez utóbbi csak hitvallásos iskoláinkban érhető el!

Az állam kezében az iskolák államosítása, ügylátszik, — egyszerűen hatalmi kérdés s e kicsinyes szempontnak feláldozni a közoktatás szabadságának nagy elvét — bizony alig érhető!

Mert a magyar nemzeti állam kiépítését a magyarhoni katolikusok ép úgy óhajtják, mint a magyar állam, melynek a katolikusok különben is nagy többségét képezik; tessék az államnak tehát azokat megrendszabályozni, kik felekezeti jellegű iskoláikat netalán arra használják fel, hogy hazaelenes eszméket propagáljanak!

őseink vallásos áhitatát újítsuk föl; az Úr Krisztus keresztjéhez való hűségünket tanúsítsuk Isten-ember előtt ezen fohászkodásunkkal — mely aztán igazi keresztény életben is nyilvánuljon:

Imádunk téged Krisztus és áldunk téged, mert a te szent kereszted által váltottad meg a világot és örízted meg kilenc század viharai közt koronánkat, nemzetünket, országunkat!¹⁾

Zlamál Ágost.

Feltámadás ünnepe.

Amióta Ábel ártatlan vére az egekbe kiáltott bosszúért, folytonosan küzd egymással az igazság és a jogtalanság, a sötétség és a bűn.

De győzedelmeskedni ez utóbbiak nem tudnak, mert a jósgós Isten, ki a bűnt még az angyalokban is megbüntette, letaszítva őket az örök tűzre, örökdiik az emberiség fölött, irányítva lépteit, vezetí nemes küzdelmeit egyes kiváló, szentéletű férfiak által, kik mint tizeszlopok világítanak a sötétségben botorkálók előtt.

A legnagyobb igazságtalanság azonban akkor történt, midőn az Isten-embert, ki elhagyta égi trónusát, hogy hirdesse a boldogulás szent ígeit, útát mutasson, melyen az egekbe eljutni lehet, meggyalázták, kicsufolták és keresztre feszítették.

Ennek a megrázó eseménynek, a Golgotha véres tragédiájának szomorú emlékezetét ünne-

1) Ruschek „Megtődőlés” c. beszédjéből.

tovább örült hahatát, az elnyomottak keserű jajja tölti be ismét a léget. A pöffleszkedő üresfejúek, kik Isten kegyelméből nagy vagyona, gazdagságra tettek szert, megfelekedve a krisztusi tanításról, a gyengébbeket, de szellemileg magasabb fokon állókat, ha azok igazságot, szeretetet, világosságot merészelnék hirdetni, sáral, kövel dobálják. Szeretnek az igazságot elrejteni, hogy önző céljaikban, görbe útakon annál inkább haladjanak előre, de törekvésük hiábavaló, mert az igazság, mint a gyertya világoskodik s bevilágítja a legszövevényesebb, a legtitkosabb utakat is.

De miért ezekről beszélni a mai szent ünnepe? kértheti valaki.

Azért, mert ma a feltámadás ünnepe van. Jézus Krisztus nem azért támadt fel, hogy az emberiség meghaljon, hanem, hogy az is feltámadjon. Feltámadjon bűneiből, levetközze hibáit, hogy a sötétségen győzedelmeskedjen a világosság, az igazság: a bűnön az erény.

Megkondulnak a templomok ünnepi szolozmára hívó harangjai; oh jertek, oh jertek az Úr Jézus feltámadásának magasztos örömmünnepe-re, egyesüljünk szívben és tegyünk egy szent fogadást, hogy hibáinkat levetközzük, bűneinket elhagyjuk, a gyűlölséget kiirtjuk szívünköl, mert ezekért szenvedett keresztthalált az édes Údvözítő és azért támadott fel, hogy mi is feltámadjunk, hogy majdan aztán örök életünk legyen.

Biró Lajos.

A disszociáció, az erkölcsi bomlodozás jelei ijesztő mérvben mutatkoznak hazánkban is s ezen csak vallásos neveléssel segíthetünk; mert megszívlelésre méltók heregeprimásunknak idevonatkozó következő szavai: „vallásos nevelés nélkül bevilágíthatja valaki korát értelmének fényével, de emellett be is árnyékolhatja szívének erkölcselenségével.”

Az állam tehát saját fennállásának erkölcsi alapját ássa alá, midőn a hitvallásos iskolák falait dönteti.

A mi pedig a kollegiális szolidaritást illeti, azt mondom, hogy ha a koronagyülésnek egyéb célja nem volna is, csak az, hogy a kollegiálitást, a testületi szellemet ébren tartsa, már ez is elég eredmény lenne, mert hogy a testületi szolidaritás mennyi sikerrel jár, észlelhetjük a laikusoknál!

Azért kedves Paptársak! ápoljuk és gyakoroljuk az együvé tartozandóság érzetét, az őszszertartást, mert ha a testnek egy tagja sem kaphat úgy sebet, hogy azt a többi ne érezze: úgy áll ez különösen a papi testületre nézve!

A személyi változásokról a következőkben számolhatok be:

Hofmánn Mihály kerületünk nesztora, ma egy éve velünk végezte a husvéti szt. gyónást, ő maga is gyónatott, koronagyülésünkben részt vett s a következő napon szélhűdésben 79 éves korában elhunyt Ilyefalván, a hol egy negyedszázadon túl lekipásztorkodott, s a hol mint nyugdíjas is két éven át lakott. Temetésére a nagyesütörtök miatt a kerületi paptársak nem jelenhettek meg, a kiket én képviseltem s nevökben az elhunytat elparentáltam, mint szerető paptársat, buzgó lekipásztort, ki egyházunk igazait impertérire védelmezte.

Schvörer Sebestyén szentszeki ülnök, brassói káplán egyházmegyénkbeli eltávozott; két és fél évtizedig volt itt a jelzett minőségben, s hogy mit tett a plebánia, templom, zárda, iskolák körül s a lekipásztorkodás terén, azt ezen egyházközség annalesei híven őrzik. Kerületi paptársai iránt előzekény s figyelmes volt s intenciói közvetítésével nagy szivességet tett. Helyébe káplánnak Veiman Sándor, Türcsöre pedig plebánosnak Fuchs Gusztáv jött Atyhából, a ki előzőleg a brassaiaknak kedvelt káplánja volt.

Mindhárom paptársunkat testvéri szeretettel üdvözöljük kerületünkben s működésükre Istentől áldást s sikert kívánunk!

Most pedig koronagyülésünk minden egyes tagját szívvelyesen üdvözölve, a gyűlést Jézus szt. nevében megnyitom.

H I R E K.

— **Boldog ünnepekét kívánunk t. olvasóinknak és munkatársainknak.**

— **Nagyhét a székesegyházban.** A kereszténység legmélyebb jelentőségű, titokteljes eseményeinek emlékét üljük a nagyhéten. A világmegváltást, annak közvetlen előzményeit és diesőséges eredményét jelenítik meg előttünk a magasztos szertartások. Ezekben nyilatkozik meg kiváltképp az egyháznak erős lélektani belátása. A hívőlélek az isteni tanok puszta igazságaiba mélyed, de a szívnek érzelmait azok szerzésének misztériuma képes különösen fölemelni. Ezen szempontból a katolicizmus valóban a szívnek vallása. Ezt mutatják főképp a nagyheti szent ténykedések, amelyeknél ismételtlen végig éljük lelkünkben erkölcsi váltságunk drága mun-

káját, a velünk azonos emberré lett Istenfiának véghetetlen kisenvedését és halálát.

Ez a megrázó esemény sokakat indít a templomba. Megmozdul az egész város. Az ősrégi székesegyház mindig megtelik áhitatos néppel. Komoly mindenki, még az ég is e héten gyászos, de áldáshozzó felhőkbe takarta máskor derült arcát. Már nagyszerdán délután megkezdődtek a szent zsolozsmák. Halljuk Jeremiás megható siralmait, amelyeket most a székeskáptalan tagjai: Ujfalusi József dr., Imets F. Jákó, Tamási Áron énekelték. A három nagy napon a szent misét és az összes szertartásokat Püspök urunk ő méltósága végezte. Nagyesütörtökön végbement az olajszentelés, a melyre eljött szt. olajok szerzése céljából a beteg romániai püspök megbizottja. Megvolt továbbá a szokásos lábmosás, amelynél a püspök úr tizenkét kispapnak a lábait megmosta. Nagypénteken délelőtt a hagyományos német beszédet Lollok József, lazarista atya tartotta. A Megváltó kisenvedéséről, ennek kegyelméről s azoknak lelkünkre üdvös felhasználásáról szólott megindítóan és meggyőzően a 81 éves és Isten kegyelméből mégis oly esodálatosan ép és fáradhatatlan lelkiatyánk. Délután pedig Barthos Mihály, székesegyh. segédlelkész tartott magyar szentbeszédet Krisztus hét utolsó szaváról a keresztfán, s mely és meleg hatást keltett az ájtatos lelkekben. — A szertartások résztvevőit erejét emelte a növendékpapok karának sikerült gregorián-éneke. — Elteltek a szent napok, de hatásuk él bennünk, szánalommal tisztult meg a lelkünk és megnyugvással nézünk a megváltás biztosította boldog jövőbe.

— **Tanulók zarándoklata Rómába.** Egy pár év óta igen dieséretes, szép szokássá vált, hogy a husvéti szent ünnepekre magyar tanulók tömegesen zarándokolnak az örök városba. Az ilyen zarándoklataknak kiszámíthatatlan kulturális és erkölcsi hatása van a fogékony, ifjú szívekre. Az idei zarándoklók — minfegy kétszázötven — e hó 18-án este indultak el számos tanár vezetése mellett. A zarándoklatban több erdélyi ifjú is részt vesz Püspök urunk ő méltóságának atyai támogatásával.

— **Halalozás.** Id. Bihary István, a a nagyenyedi Bethlen-kollégium gyakorló-iskolai tanítója életének 55-ik évében, 31 évi házasság után f. hó 14-én reggel meghalt. Temetése f. hó 15-én délután 4 órakor volt a ref. egyház szertartása szerint. Az elhunytban Bihary Béla, a gyulafehérvári főgimn. torna tanára édes atyját gyászolja. Öszinte szívből jövő részvétünk enyhítse mérhetetlen fiú gyászat és fájdalomt.

— **A esiki róm. kath. tanító egyesület** felcsiki fiókköre május hó 4-én tartja Csikszentmihályon, a róm. kath. iskola helyiségében tavaszi rendes, egyben jubiláló gyűlést a következő tárgysorozattal: 1) Délelőtt 9 órakor Veni Sancte. 2) Fél 10 órától gyakorlati tanítást tartanak: a) Bartis Lajos kántortanító I. v. II-ik osztályban tetszése szerint választott tárgyból, b) Kristó Domokos tanító az V-ik osztályban a földrajzból. 3) Elnöki megnyitó Bartis Lajos kántortanító 50 éves tanítói működéséről. 4) Elnöki előterjesztések. 5) A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 6) Szavál: Gernárdt

Anna karefalvi tanítónő. 7) Felolvas: Ambrus Ferenc madarasi kántortanító. 8) A rendes időben bejelentett indítványok tárgyalása. 9) A jövő gyűlés helyének és tárgysorozatának megállapítása. 10) A tanítások zártköri bírálata.

— **Hát még mi nem?** Az „Egyenlőség” c. zsidó felekezeti újságban egy hitsorsos egész komolyan a „zsidók új küldetéséről” cikkeznek. Hát ez ellen senkinek sem lenne semmi kifogása, mert már igazán itt volna az ideje, hogy valamelyes nemesebb küldetést teljesítenének az eddigéig. Csak aztán ezt az új küldetést ne olyan forma sikasztásokkal próbálják behozonyítani, mint a minökkel újabban hízelgnek maguknak.

Egyszerűen a legkülönbözőbb nemzetek világhírű ferfiat kisajátítják maguknak. A kisajátításnak ez a fura módja nagyban kezdődött az angol-bur háború alkalmával, folytatást nyert a folyamatban levő orosz-japán háborúnál.

Bármelyik oldalon tünt fel egy-egy nevesebb hős vagy hadvezér, az „új küldetésre” vágyó zsidóság a kezében levő sajtókon rögtön világgá kürtölte, hogy ez az angol, az a bur, ez a japán, az az orosz hős — voltaképpen zsidó.

A legújabb kisajátítást a franciák imént elhunyt világhírű regényírójával Jules Vernevel szemben követték el. Kimutatják, hogy Verne voltaképpen galíciai zsidó származású volt. Sőt eredeti jó hangzású nevét is tudják: Otschevits Julian. Ezek után várjuk, hogy mikor kerül a sor Kossuthra, Széchenyre, Petőfibre, Jókaira. Ilyenformán nemcsak új küldetést lehet inaugurálni, hanem még rég meglévő is lehet bizonyítani. Csak egy kis vakmerőség kell hozzá!

— **A külön osztrák katonai becsület.** Nagybecskerekén történt tavaly az Úrnapi körmenet alkalmával, hogy a diszszolgálatra kivezényelt század parancsnoka, a 29-ik gyalogezred egyik főhadnagya, kihívó módon tüntetett a magyar Himnusz ellen. Fehér Aladár nagybecskereki lapszerkesztő ezt az eljárást lapjában szigorúan megróttá, ami miatt az illető tiszt párbajra hivatta ki a szerkesztőt. Fehér segédei azonban csak oly feltétellel voltak hajlandók a lovagiaskodásba belemenni, ha a főhadnagy kijelenti, hogy demonstráló eljárásával nem akarta a magyar nemzetet megsérteni. A tiszt segédei azonban kijelentették, hogy a főhadnagy igenis szándékosan tette, amit tett, mire Fehér segédei azzal válaszoltak, hogy olyan embertől, aki szándékosan inzultálja a magyar nemzetet, minden elégtételt megtagadtak. Ámde Fehér, szerencsétlenségére, mint tartalékos tüzérsziszt, tagja a közös hadseregnek. Megindították tehát ellene a becsületügyi eljárást s ennek folyamában inkriminálták Fehér hírlapírói működését azon a címen, hogy katonai kérdésekben ellenzéki szellemben irt. Most érkezett le a katonai becsületbírósg ítélete, mely Fehér tiszti rangjától megfosztja, a következő indokolással: „A vádlott Fehér Aladár tartalékos tiszt a katonai becsületet azáltal sértette meg, hogy lapjában többször egymásután magas katonai személyekről elítélőleg és a katonatiszti állással összeférhetetlen szellemben nyilatkozott; tényleges tisztnek elégtételt nem adott egy általa elkövetett sérelemre és hogy oly jegyzőkönyvet fogadott el, amely a tiszti körökben uralkodó nézetekkel össze nem egyeztethető, végre, hogy a tárgyalás folyamata alatt oly gondolatmenetről tett tanúságot, amely a katonatiszti méltóság becsületesét indoválja.” Ez az eset is újabb dokumentuma annak, hogy a legfőbb ideje véget vetni annak az állapotnak, hogy a magyar állam fegyveres szolgálai pénzen fogadott ellenségeként viselik magukat a nemzetet szemben.

— **A Katolikus Egyesületek Közvetítő Irodája.** Kiváló szakemberek támogatásával Gyürky Ödön dr. új kath. intézményt alapított a fővárosban: „A Kath. Egyesületek Közvetítő Irodája” cím alatt. Az intézet célja közvetíteni egyesületeink részére az összes egyesületi felszereléseket, másrészt és különösen vezetni, támogatni kath. egyesületeinket a nép anyagi érdekeinek felkarolását célzó törekvéseiben. Nagy keresztény cégekkel összeköttetésben lehetővé teszi az iroda a lelkiismeretlen ügynökök teljes mellőzését s emellett tetemes anyagi előnyöket is nyújt úgy az egyesületeknek, mint azok tagjainak. Részletes felvilágosítások, prospektusok azonnal kúldetnek. Az iroda Budapest, IV. Molnár u. 19. sz. alatt van.

— **A nyakszirtmeregvedés** járványosan tovább terjed Sziléziában és Szászországban. Épen ezért nem eresztik haza a cseh és morva katonákat sem hűsvétre. A nyakszirtmeregvedésről orvosi körökben megállapították, hogy első esetben 1805-ben Genfben konstatálták. A betegség egészen új szimptomák közt folyt le s főképen a nyakszirt és háziomzatok göresös összehúzódása tünt fel. Kezdetben az új betegséget már eddig ismert fertőzőbajok különös alakjainak hitték, mert hogy ragadós betegségről van szó, azt a betegségnek gyakorisága és kiterjedése is mutatta. A betegség lényeges mozzanata az agyhártya genyes lobja volt: leginkább fiatal emberek estek belé, az ötvenedik életévén túl csak ritkán jelentkezett a betegség. Genfben a kór a mérsékelt éghajlat melegebb részei felé terjedt; a múlt század második évtizedében Dél-Franciaországba, az ötvenes években Amerikába. Az egyes járványok közt oly nagy szünetek voltak, hogy teljesen megszűntnek vélték. Az ötvenes évek vége felé Dániát és a Skandináv félszigetet, a hatvanas években Németországot kereste föl a járvány. Kezdetben Poroszország keleti és nyugoti tartományai szenvedtek e csapás alatt, azután kisebb mértékben Közép- és Délnémetország is. Majd Ausztria, a Balkán-félsziget és Görögország következtek. Azóta sohasem szűnt meg végképen a nyakszirtmeregvedés, egyes esetek majd itt, majd ott léptek föl. Különösen házi járványok alakjában: kaszárnyákban, iskolákban és nevelő-intézetekben. A bérkaszárnyák, a melyek rendszeren egészségtelen viszonyokat létesítenek, ezt a betegséget is fölkarolták. De nagy arányokban, mint a kolera, vagy a pestis, a nyakszirtmeregvedés sohasem lépett föl. Rendszeren egyes fészkekben tamadta meg az embereket és legfeljebb 20—50 egyén esett a kór áldozatául. A rossz lakás- és életviszonyokon kívül még testi megerőltetések is okozói voltak a betegségnek. A járványnak főképen a tél és a tavasz kedvező. A betegség okozója egy kettős-coccus, amelyet az agyhártya genyében és ornyákhártyában találtak. A betegség kezdete egyszerre áll be; rázóhideggel kezdődik, amelyet erős láz és nagy fej- és hátfájdalmak követnek. A tarkómeregvedés csak más nap lép föl. A betegség nagyon veszedelmes; régebbi statisztika szerint 100 megbetegedésre 37 halálozás esett. Ez a szám azonban nagyon magas és semmiesetre sem felel meg a legutóbbi járvány halálhalozási százalékának. A meggyógyultaknál gyakran nyomai maradnak az agy megbetegetésének, amely leginkább látási és hallási zavarokban nyilvánkozik. A mostani járvány kedvezőbb nyilatású, mert az egészségügyi intézkedések terén sokat tettek a városok.

— **Szülők figyelmébe.** A „Kolosvári Közepiskolai Tanárjelöltek Segélyező-egyesülete” a szülők becses figyelmébe ajánlja, hogyha gyermekeik mellé nevelőre, korrepetitóra van szükségük, egy — a javadalmazás is feltüntetett levelben forduljanak az Egyesülethez (Kolosvár,

Egyetem), mely lelkiismeretes és szakképzett nevelőről fog gondoskodni s a közvetítést díjtalanul végzi.

TANÜGY.

Katolikus népoktatási intézetek tankönyveinek megvizsgálása és jóváhagyása.

Ezzel a fontos dologgal a nagymélt. magyar püspöki kar a kath. Tanügyi Tanácsot bízta meg, mely testület idevonatkozó eljárásának a hercegprímást elfogadott és jóváhagyott szabályzatát a következőkben ismertetjük:

2. Minden, a Szent-István-Társulatnak kiadásába vagy bízománya alá följánlott tankönyv mielőtt a Társulat hivatalos jegyzékébe fölvetetnének, a Kath. Tanügyi Tanács által megvizsgálandó. A Társulat kiadványaiban szándékolt változtatások, valamint a bízománya vett tankönyvek minden újabb kiadása ugyanezen bizottság jóváhagyása alá terjesztendő.

3. Kath. népoktatási intézetekben a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent, de mindenkor csak a hivatalos jegyzékbe fölvevett tankönyvek használhatók.

4. Kiadók, kik tankönyveiket a Szent-István-Társulat hivatalos jegyzékébe fölvetetni kívánják, e végett a Kath. Tanügyi Tanács elnökségéhez (Budapest, VIII., Szentkirályi utca 28. szám, központi iroda) forduljanak, benyújtván ide minden egyes tankönyvnek három (3) példányt és bírálati díj fejében kötetenként elemi iskolai tankönyveknél 60 koronát, felsőbb népiskolákban és egyéb hasonló vagy felsőbb rangú intézetekben (felsőbb leányiskolák) szánt könyveknél 80 koronát; a már elfogadott tankönyv minden újabb módosított kiadásánál pedig úgy a megelőző, mint az új kiadás 3—3 példányát, a történet változtatások megjelölésével és bírálati díjjal elemi iskolai könyvnél 30 koronát, egyéb könyveknél 40 koronát. A 60 koronát tevő bírálati díjból 20—20 korona, a 80 koronából 30—30 korona, a 30 koronából 10—10 korona, a 40 koronából 14—14 korona a bírálóké; a fennmaradó pénz tartalékpénztárt képez az esetleg szükségessé váló harmadik és következő bírálatok díjazására s a tagok útiköltésének fődözésére.

5. Kéziratban csak a Szent-István-Társulat saját kiadásában megjelenendő tankönyvek fogadtnak el bírálatra.

6. Az előleges bírálatot a Kath. Tanügyi Tanács elnöksége kijelölésére két szakbizottsági tag teljesíti, kiknek külön-külön írásba foglalandó jelentése minden könyvről a következő szempontból mond megokolt véleményt:

- a) vallás-erkölcsi;
- b) a törvényes követelményekre vonatkozó;
- c) szemfelelő irodalmi, tudományos és pædagogiai szempontból.

7. A beérkezett véleményeket a szakbizottság ülésén egy-egy előadó ismerteti, kit erre a tagok közül az elnökség kér fel.

8. Az ülésre a Kath. Tanügyi Tanács illetékes szakbizottságának minden tagja meghívandó a tárgyalásra kitűzött könyvnek megjelölésével. A meghívón közölt napirendbe föl nem vett tankönyvet illetőleg csak a jelenlevők egyhangú megegyezésével lehet tárgyalást indítani.

9. A szakbizottsági üléseken az előleges bírálatot végzett tagok jelenléte mindenkor igen kívánatos; eltérő véleményezés esetében pedig a vidéki tag megjelenése szükséges s ha a gyűlésen megjelenik, minden egyes esetben megkapja útiköltését; ha pedig a megjelenésre

eltérő bírálat miatt külön is felszólítottatott, 10 korona napidíjra is van joga. Az útiköltségek és napidíjak összege a bírálati díjakból létesülő tartalékpénztárt terheli.

10. Az ülés mindenkor szótöbbséggel határoz; egyenlő számú szavazatok mellett az elnök dönt, kinek jogában áll, ha jónak látja, tükös szavazást rendelni.

11. A szakbizottság üléséről a titkár külön jegyzőkönyvet vezet, melyet az ülés elnökével együtt aláír s a következő ülésnek bemutat. A hiteles jegyzőkönyv egyik példányát a Kath. Tanügyi Tanács elnöksége a jóváhagyott tankönyvek jegyzékével együtt a Szent-István-Társulat hivatalos jegyzékébe való fölvetel céljából a Társulat elnökségének az üléstől számított nyolc napon belül megküldi. A Kath. Tanügyi Tanács végzéseinek a Szent-István-Társulat hivatalos jegyzékében való végrehajtásáról a társulati igazgató felelős.

12. A szakbizottság ülésében tárgyalt tankönyvekről az előleges bírálatok alapján összeállított előadói javaslatokat a Kath. Tanügyi Tanács elnöksége a kath. népoktatási intézetek hivatalos közlönyében közzététi.

13. A Szent-István-Társulat hivatalos jegyzéke, melybe a kath. népoktatási intézetek használatára szánt tankönyvek közé eskik a Kath. Tanügyi Tanácstól jóváhagyott tankönyvek vehetők fel, az egyházmegyei főtanfelügyelői hivataloknak és a Tanács minden egyes tagjának a Szent-István-Társulat igazgatósága által megküldendő.

14. A Szent-István-Társulat gondoskodik arról, hogy a hivatalos jegyzéket a hazai kath. népoktatási intézetek a tanévet megelőzőleg megkaphassák, hogy a tankönyv-szükséglet beszerzése előtt tájékoztatást nyerjenek a kath. népoktatási intézetek használatára engedélyezett tankönyvekről.

15. A Kath. Tanügyi Tanács mindenik tagjának jogában áll a Szent-István-Társulat hivatalos jegyzékében régebb jóváhagyás alapján álló tankönyvre nézve alapos okokból bármely szakbizottsági ülésben újabb vizsgálatot indítványozni. Az indítványt az elnök azonnal tárgyalás alá bocsáthatja, s elfogadás esetén az illető tankönyvre nézve a szabályszerű eljárás követendő.

16. A szakbírálattal megbízott Tanügyi Tanács tagjainak összeállítására nézve időnkint a Szent-István-Társulat és a Tanügyi Tanács Elnöksége tesz együttes felterjesztést a nagyméltóságú püspöki karhoz.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *A Zászlónk áprilisi száma.* Ez a husvéti szám egyúttal. Már az üde, szellős művészi címkép (egy távolba néző fehér matrözruhás fiú a hajókortlón) beleragatja lelkünket a friss, ruganyos tavaszi hangulatba, mely a „Zászlónk”-nak mind a 32 lapjából felénk áradt máskor is, de ezúttal talán különösebben. A szöveget most is 35 tiszta kivitelű kisebb nagyobb, komoly és víg kép díszíti. Tartalmába a cikkei címei adnak bepillantást: Exsurge (gyönyörű husvétivers.) Áttörték a Szimplont. Morgan kapitány kalandjai. Labdázatok-e régen a diákok? Van-e tenger alatt járó hajók és minő a berendezésük? „Kéményseprő bagoly” (humoros diák elbeszélés.) Vágy (remek román). Hogy álunk a holddal? Az orosz hadak vezérei. Az oroszok menekülése. „Az árvizi hajós.” (Wes-selényi emlékezete). Az én naplóm (érdekes önéletrész). Divatos bolondságok. Hitéleti mozgalmak az ifjúság körében. Különösen figyelemre

mélto ezuttal a „Fakadó Rügyek” című melléklet, amelyen az ifjak a hazajövő Rákóczyt üdvözlők. Ha valaki megifjító lelkesedéssel akar töltekezni, olvassa át a beszédeket. Aki pedig kacagni akar, nézzen át a borítéka. Ajánljuk családi olvasmányul is a Zászlónkat! Apraja nagyja élvezetet talál benne. Egész évre 2 kor. Uj előfizetők az egész évfolyamot (szemtemből kezdve) megkapják. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a Zászlónk kiadóhivatala. Budapest, VII., Damjanich-utca 50. szám.

* *Husvételra* s minden ünnepi alkalomra nagyon megfelelő ajándékkönyveket ajánlom a fordításomban és kiadásomban megjelent kötetek műveket: Legújabb: 1. Spillman S. J., Lucius Flavius. Tört. regény Jeruzsálem utolsó napjaiból. Két kötet, 705 lap. Ára fűzve 6 kor., egy díszes vászonkötésben 7 kor. 2. Spillmann, Bétra és Hiven. Egy gazdatisz emlékiratai. XVI. Lajos svájci ezredéből. Tört. regény. Két kötet, 572 lap. Ára fűzve 5 kor., egy díszes vászonkötésben 6 kor. (Még csak néhány példány.) 3. Spillmann, A Woxindeni Csodavirág. Tört. regény Stuart Mária utolsó évéből. Két kötet, 527 lap. Ára egy díszes vászonkötésben 6 kor. (Még csak néhány példány.) 4. De Waal, két elbeszélés a római egyház első századaiból. (Köszörű és korona. — A száműzöttek.) 250 lap. Ára fűzve 2-40 kor., vászonkötésben 3 korona. 1. Mind a négy mű együtt kötött példányokban 22 korona helyett 18 korona. 2. Lucius Flavius és két elbeszélés együtt, kötve, 10 korona helyett 8 korona. 3. Lucius Flavius, Bétra és Hiven két elbeszélés együtt, kötött példányokban, 16 korona helyett 13 korona. 4. Lucius Flavius, Bétra és Hiven, együtt, kötve, 13 kor. helyett 11 korona. 5. Bétra és Hiven, két elbeszélés együtt, kötve, 9 kor. helyett 7 korona. Szíves megrendelés esetén a megfelelő összeg előzetes beküldését kérem. A megrendelt műveket azonnal küldöm. Temesvár-Gyárváros, (róm. kath. plebánia), 1904. március. Patzner István plebános, a „Havi Közöny” szerkesztőkiadója.

CSARNOK.

Iparunk és kereskedelmünk a XVI. és XVII. században.

(Folytatás.)

De ha egyes anyagok kivételének eltűnésével az iparosoknak kedvére tettek, másrészt az országgyűlések gondoskodtak arról is, hogy a műves emberek készítményeik árát túlságosan fel ne esigázzák. Erre céloztak a limitációk, az árszabások, melyeknek megtartására szigorúan felügyeltek. Ilyen árszabást állapított meg a Kolozsvárt 1556. nov. 25.—dec. 11. tartott országgyűlés, melynek pontjait később is némi módosítással többször megújították. A fölvele rendek előtt az volt, hogy a vásárlókat védjék az iparosok önkénye ellen s ezért mind az anyagnak, mind a munkának megszabták a bérét. (De ezt a külföldi anyagból készült munkára nézve csak az anyag ára szerint lehetett megszabni. Főleg vadbőrt nem szolgáltatott az ország elegendő mértékben, azért ezt a hiányt Moldvából, Oláhországból s a karánsebesi kerületből szállított anyaggal kellett pótolni, de a kereskedők tovább yítotték, ha a kívánt ár nem kapták meg. Ha a rendek kivihetik, hogy négy rókabőr egy forint adassék, akkor egy subának az ára 7 frt., egy gerezának 4 frt. Ha 3 rókabőrnek az ára egy forint, akkor egy suba 9 frt., egy gerezna 4 frt. 50 kr. A finomabb bőrből készült bundaneműeknél a munkabér 6 denár s így egy gerezna ára, melyben 40 menyét bőr van, 18 frt.,

a farkasbőr munkabere 25 denar. A juhbőr bunda ára 60 denar. Egy pár zergebőr cipő 16 denár. Egy 10 éves gyermeknek való cipő 10 denárba került. Egy nyolcvan vedres hordó 1 frt. Egy kocsi ár 2 frt. (Erd. Orsz. Eml. II. 65. és köv. 11.) Az árak betartása 200 frt. büntetés terhe alatt rendeltetett el.

Ipar és kereskedelem a legszorosabban összefüggenek egymással. Az ipari termelés vagy a föld hozamának fölöslegét a kereskedés szállítja el, viszont a fogyasztás terén fölmerülő szükségletekről is gondoskodik.

A kereskedés fejlődésének hatalmas akadályai voltak ezen korban az uralkodó nézetek és a magyar néprétegek egy részének idegenkedése ettől a keresettől. (A közfelfogás a kereskedőt nem tekintette másnak, mint pénzrevágyó, uzsorásféle embernek. Ettől a balvéleménytől még oly világos gondolkodású emberek sem mentek, mint Veranesics, ki a kereskedéssel foglalkodó embereket a világ nadályainak nevezi, a kik sohasem tudnak eltelni a pénzzel.)

A második akadály a fejlődésnek az árümmegállító jogban rejlett. Egyes városok azt a jogot nyerték a királyoktól, hogy más városokból jövő kalmárok a vásár után megmaradó árúkat nem szállíthatták tovább, idegenek nem adhatták el, mivel csak a városbeli kalmárok vásárolhatták meg. Sőt az is meg volt szabva, hogy keveset árulni nem volt szabad, hanem csak végszámra.

A vámokkal üzött visszaélések szintén nehezítették az adás-vevést. (Néha megtiltották a belföldieknek az árúknak külföldre való szállítását, hogy ez által az idegenek kényszerüljenek bejönni és így a tőlük befolyó nagyobb vám a kinstár jövedelmét szaporítsa. Megtörtént, hogy a hatalmasabb urak határszéli birtokaiokon harminceadót állítottak föl, s nemcsak az önként arra utazó kalmárokat zsarolták meg, hanem az ellenkezőket is arra utazni kényszerítették.)

A kor forgalmi akadályainak egyik legjelentékenyebbike a pénz anyagának rosszasága s az ebből keletkező bajok. A bizalmatlanság a pénz iránt annyira nőtt, hogy többször országgyűlési végzéssel kellett kimondani, hogy a ki a körmoői pénzverőből származó pénzt el nem fogadja, áru elvesztésével bünhődjék. Ehhez járult a hamis pénzverés ijesztő elterjedtsége. A legelőkelőbb urak ráadtak magukat a pénzserzésnek ezen aljas módjára. A Szapolyai párti Bebek a Szepességben 100-nál több harangot olvasztattott föl s veretett pénzzé. Erdélyben Petki Gáspár jószágán Petken készítette a hamis pénzt. Sőt Erdélyben egy időben a XVI. században annyira elfajultak a viszonyok, hogy a polgárok a cserekereskedéshez tértek vissza. (Acásdy: Magyarország. három részre oszt. 185. l.) Báthory István rövid uralkodásának egyik eredménye az volt, hogy a pénzügyet rendezte. A mi elég nagy eredménynek mondható, ha tekintetbe vesszük, hogy a magyar király alá tartozó orszégrészben állandók a pénzügyi bajok. Még oly kiváló uralkodónak is, mint Bethlen, volt baja a rossz pénzzel, noha ő később oly jó pénzt veretett Nagybányán és Kasán, a mely sokáig forgalomban maradt.

A kereskedelem a kor viszonyainak megfelelőleg az előbbi időszakhoz képest inkább szűkült, sem mint üzsökötteleket keresett volna. A kereskedelem iránya megváltozván, a régi jelentékeny csomópontok, így különösen Buda elvesztéi régi fontosságát.

Jelentékeny kereskedést üzött Magyarország Ausztriával s az örökös tartományokkal. A kivétel tárgyai főleg vágómarha, nyers bőr, juh és aprómarha, vad, hal, méz és viasz voltak. A

XVI. század közepén évenként mintegy 80,000 ökröt hajtottak ki a bécsi úton csupán Németországba. Mikor azonban később az Alföld nagy legelői török kézre kerültek, a kivétel erősen megcsökken. A kereskedelem ezen ágát az erdélyi fejedelmek is nagyban üzték, sőt Bethlen Gábor alatt az ökrökkel való kereskedés egyenesen monopoliummá vált, mint napjainkban a só v. dohányárulás, melyet egyedül a fejedelmi kinstár üzhetett. Gyakran megtörtént, hogy a fejedelmek megengedte az ökrök mellett a ló vagy viasz kivételét is, hogy saját áruit megrágrítsa. 1625-ben el volt tiltva az ökrökivétel s ez évben Bethlen egyszer másfelezer ökröt hajtatott a bécsi köre. (Erd. Orsz. Eml. VIII. k. Anyal: Mill. Tört. VI. k.)

Ugyanezt említi Szalárdi (Siralmas magyar. krón. 1853. kiad. 82. l.) „De nem vala az ország lakosainak is bántódások nélkül, hogy minden szabad kereskedésbeli jövedelmeket csak a fiscus számára igyekezik vaia fordítani, úgy mint mézzel, viasszal, baromgyúttal valokat.” Ez a rendeknek nem nagyon tetszetett ugyan, de mivel a kinstári javak kezén voltak és a rendes, az úgynevezett porták szerinti adókból az ország és udvartartás-költségeit fedezni nem lehetett, kénytelenek voltak belenyugodni, de koronként a tilalmon maga is enyhített. (Szilágyi I. Rákóczy Gy. 298. l.)

Ha azonban az osztrak tartományok a marhával és gabonával üzött kereskedést szívesen látták is, annál jobban akadályozták a borral és más cikkekekkel való magyar kereskedést, mivel itt már saját érdekeikkel ütközött össze a magyar kereskedők tevékenysége. Ezért mindenféle zaklatásoknak és zsarolásoknak volt kitéve a magyar kereskedő, a melyek miatt a panaszok ezen két századon át állandóan hallhatók.

Kereskedelmünk a XVI. sz. elején észak felé is tetemes volt. A magyar kereskedők, leginkább a szepesi városok lakói acélt, rezet viték részben feldolgozva, részben nyersen Lengyel és Oroszországba. Nagyban folyt a borkezesedés is, mivel a magyar bor az északi országokban nagy kelendőségnek örvendeztek. Nevezetesebb cikkekek voltak e kereskedelem továbbá az aszalt gyümölcs, méz, méhsér, szilvaíz, pálnka, kender, gubaes, hajóépületfa, hamuzsir, gypjút, nyers és kikészített bőr, réz, vas, salétrom, melyeknek egy részét a lerakó helyekről a lengyelek tovább szállították. A réz egy része a Visztulán föl Dancigba, onnan meg Hollandiába került. A magyar-lengyel kereskedelem a hazánkban a Szepesség volt a középpontja, s főhelyei Kassa, Eperjes, Bártfa, Lőce, Késmárk. Ennek polgárai a kereskedés révén nagyon meggazdagodtak, úgy hogy pl. Lőcesen egyesek 100,000 frtnyi vagyonra tettek szert, a mi abban az időben óriási összeg volt. „Árümegállító joguk, noha sokféleképpen kijátszózták, biztosította túlsúlyukat a kereskedelemben és forgalomban s minden elemi csapás dacára, mely ezen időben sújtotta őket, vagyonosságuk nem hanyatlott. Ők voltak a tőke, a készpénz központja s nemcsak tetemes adóval járultak a kinstár szükségleteihez, hanem gyakran nagyobb kölcsönrel segítették ki örökös pénzzavaraiból. Némelyiknek voltak jobbágyközségei, melyekben a földesúri jogokat maga gyakorolta, épen nem enyhében, mint magán földesurak.” (Mill. Tört. V. 478 l.)

(Folyt. köv.)

Péter János dr.

A szerkesztő üzenetei

Polgári. Jövahagyás reményében áttáituk az „Erd. Ölt. Lap” t. szerkesztőjének.

— y —. Mult számunkra későn kaptuk. Most meg már idejét multa.

P. Kvchely. Kivánságod szerint intézkedtem. A szíves ígérethe örömmel és feltétlenül számított.

Pályázat.

— A *köszvényesremetei* róm. kath. kántortanítói állomás Borsos Mihály kántortanító elhalálózása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdetik.

Javadalma: 1) A stóvalásági alpból 1000 kor., melyből 600 kor. tanítói fizetés, havi előleges részletekben. 2) A stó-lából és misedijakból mintegy 160—180 korona. 3) Az italmérés kártalanítási tőke kamatjából 10 kor. 4) 490 □-öl belső, 3 hold 1250 □-öl szántó; 6 hold 365 □-öl rét használat. 5) 25 hold erdőnek üzemterv szerinti használat. 6) Évenkint

a kántori lakás tisztítására 2 korona. 7) Egy két szoba, kamra, konyha és pincével ellátott lakás. Egy nyári konyha. Csűr kettős istállóval, egy szekérszín, sertés öl és juhakollal, fás szin és az udvaron kút.

Kötelességei: 1) Az iskolaszék által meghatározott osztályok önálló tanítása. 2) Az összes kántori teendők pontos végzése, ideértve a halottak kikisérése alkalmával Olvasómondást és a Mária társulati tagok sirjánál „Magasztalja“ elének-lését. Továbbá a nagyobb osztályú iskolásoknak egyházi és világi énekekre való tanítása és a Kath. Népkör énekkarának vezetése.

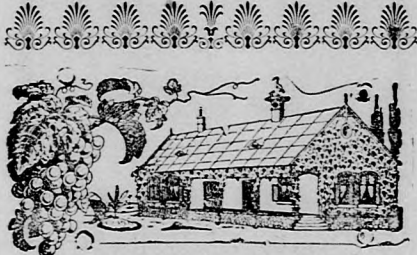
Azok, kik ez állomást elnyerni óhajt-

ják, folyó évi május hó 31-ig kántortanítói oklevéllel, szolgálati és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt folyamódásukat alatt irt iskolaszéki elnöknek nyujtsák be és ez idő alatt zene- és énekbeli képességüket az arra rendelt bizottság előtt mutassák be. A „Gergely“-féle ének ismerete föltétlenül megkívánatik. Az állomás f. évi aug. 22-től szeptember hó 1-ig multhatatlan elfoglalandó.

K.-Remete u. p. Deményháza. (Marostorda m.) 1905. április 12-én.

Pap János

isk. szék. elnök, a.-esp. pleb.

Szőlőlugast

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesekelebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb disze, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

Ere azonban nem minden szőlőfaj alkalmas (bár mind kuszó természetű), mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb mustalátly és más édes szőlőkkel.

A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudja. Borfajú szőlőoltványok is még nagy mennyiségben kaphatók leszállított áron. Borok családi fogyasztásra 50 l. és feljebb olesó árban és „Delaware“ sima, ültetéshez és ebből borminta.

Ermelléki első szőlőoltványtelep Nagy-Kágya, Biharmegye.

Képviselőt vállal

szalámi és hentes-árakban

jól bevezetett zsiradékárú-ügynökség

A. SCHANIL, Wien, XVII. Hauptstr. 67.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabd. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve,

olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora,

háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közközen.

Értesítés.

Hivatkozással a magas püspöki körrendeletre, teljes tisztelettel értesítem a földő és nt. plebános és lelkész urakat, hogy a kiváló gondossággal készült és illetékes szakértő által gondosan átvizsgált

intentiós könyvek készen vannak

és a tisztelt megrendelő uraknak 1 kor. 60 fillér ellenében postafordultával fogom megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Papp György könyvnyomdája.

A Kath. Egyesületek Közvetítő Irodája.

Budapest, IV. kerület, Molnár-utca 19. I. em. 10.

==== Vezetője: G Y Ü R K Y Ö D Ö N. ====

Az iroda ügyköre:

- I. Közvetít egyleti berendezéseket, felszereléseket. (Billiárd-asztalok, játékszerek, képek stb.)
- II. Könyvtárak felállítása, irodalmi művek beszerzése, hirlapi megrendelések.
- III. Gazdasági gépek és eszközök, mezőgazdasági termények, szőlő- és pince-gazdasági eszközök beszerzése. Mindezeknél nagy jutalékok az egyesületi tagok s az egyesületek részére.
- IV. Biztosítások közvetítése tűz- és jégkár ellen. (Egyesületi házak, belső berendezések stb.) Szintén nagy kedvezményekkel.
- V. Gabonaeladás közvetítése.
- VI. Ingyenes jogitanács egyesületi, szövetkezeti ügyekben, a tagok részére is.
- VII. Mindennemű felvilágosítás, útmutatás az egyesületek gazdasági tevékenységére vonatkozólag. (Gazdasági előadások, háziipar s ezek termékeinek értékesítésére stb.)

==== Részletes felvilágosítások, körlevelek, árjegyzékek azonnal küldetnek. ====

Hatóságilag engedélyezve.